

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden kedden egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frttal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ,
a lap szellemi részét illető közlemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
czímzendő.

A hirdetési díjszabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök **Dr. Berde Áron**; **Girsik János**, **Szabó Sámuel**, **Szentgyörgyi József**, **Vörös Sándor**
felelős szerkesztő: **Gamauf Vilmos**.

Tartalom: Hatodik vándorgyűlésünk és még valami. —
—y. — A razzkajuhnak angol husjuhokkal való keresztezése. II. Dr. Szentkirályi Ákos. Hogyan készül a stájer sajt? Erdélyi Károly. — Könyvismertetések (Gazdasági Káté. A szakszerű szőlőművelés. Jegyzék napló.) — Egyveleg: November havi meteorológiai észleletek. Felhívás a bortermelőkhez. Méhészeti vándortanárok. Új lap. Czélszerű jégtartó. Fák ültetése. Pestmegyei marhavész. Értesítés. — Üzleti heti szemle. — Piaczi árak. — Hirdetések. —

Hatodik vándorgyűlésünk és még valami.

Egy örvendetes tényről sietek tudatni e lap t. olvasóit, mely erdélyi gazdatársainkat közléről fogja érdekelni, Nagyenyed város képvisellete t. i. f. hó 27-dikén tartott közgyűlésén egyhangulag elhatározta, az iránt keresni meg a központi gazdasági egyletet, hogy az erdélyi gazdák vándorgyűlését a jövő 1883-dik évben városunkban hívja össze s az evvel kapcsolatos kiállítás és tárlat előmunkálatai megindítása tárgyában a szükséges kezdeményezést megtenni sziveskedjék.

Önként érthetőleg, nem hiu csillogás vágya vezette a képviseletet elhatározásában, mert gazdasági- s ipar viszonyaink épen nem kielégítők, gazdasági téren működő egyleteink fiatalok, még tapogatózva keresik az ösvényt, melyen meginduljanak s jobbadán csak a jó szándéknál vannak mindeddig, azért a mutogatni valóknak nem igen bővelkedünk, hanem vezette azon őszinte tisztelet és szeretet, melyet e város polgársága érez mindazon hazai gazda- és iparos társak iránt, kik munkásságuk, szakismereteik s előretörekvésük által hazarészünk mivelődését s jövőndő jobblétét készítik elő; vezette annak belátása, hogy ily vidéki tárlatok a legjobb alkalmat nyújtják az eszmék ébresztésére s tisztázására, a különböző tevékenységi tereken nálunk elért eredmények megbírlására, hasznos ismeretségek s összeköttetések létesítésére, — hogy csak a fontosabbakat említem! Miután hasonló meggyőződés vezet a

megye, valamint a megyei gazdasági egylet intéző férfit is, a legszebb eredményre bizton lehet számítani.

A tegnapi képviselati közgyűlés a gyümölcsészeti egyletre nézve is igen nemeslelkű határozatot hozott, midőn ennek kérésére, gyümölcsstenyészésre a legalkalmasabb talaju 5 1/2 hold területet engedett át mérsékelt bérfizetés mellett 40 évi időtartamra, melynek elteltével a város egy szépen berendezett s szépen jövedelmező gyümölcsösnek jutand birtokába.

Örvendetes ezen határozat a gazdasági egyletre, valamint a vinczellér-képezdére nézve is, mert az első gazdasági növények számára alkalmas kísérleti telepet, a második eddig is nehezen nélkülözött tágasabb működési tért nyeread a gyümölcsészeti egylet telepén, mely ez által jelentékeny taneszköz fontosságára emelkedik s kellő berendezés mellett az egész megye gyümölcsstenyészésére is hatalmas impulsust fog adni.

A vinczellér-képezdéről lévén szó, megemlítem, mint elkedvetlenítő ujdonságot azon legujabb keletű ministeri leiratot, melyből arról értesül az intézett felügyelő bizottsága, hogy nincs pénz, tehát a Br. Kemény Gábor ő exja által az intézet fejlesztésére szükségesnek itélt s már pályázatilag is kihirdetett építkezések u. m. a növendékek bennlakására, czélszerű foglalkoztatására s fegyelmeire mulhatlanul megkivántató háló- és munkaterem, kádár műhely és szertár, valamint a segéd-tanári lakás továbbra is csak *pium desiderium* maradnak, ha csak a felügyelő bizottság valahogy ki nem találja, hogy két kisebbszerű építkezést miként lehet költség kimelésből, évek hosszú sorára szépen felosztani, vagy épen merőben feleslegessé tenni a mondott czélokra alkalmas helyiségek kibérlése által. Ám de a második módozat sem kivihető, sem a tanítás czélszerű menetével össze egyeztethető nem lévén, reméljük a jobbat t. i. azt, hogy sikerülni fog ez intéző bizottságnak felvilágosító felterjesztésével kieszközölni, hogy a gazdaságilag is fejletlenebb erdélyi részeknek ezen egyetlen e nemű intézete nem fog mostoha gyermeknek tekinteni, hanem meg-

nyerendi mindazon eszközöket, melyekkel a Királyhágóntuli e nemű intézetek már el vannak látva s melyek multhatatlanul szükségesek arra, hogy ez intézetből szakképzett s teljesen megbízható vinczellérek kerüljenek ki. —

— i — y.

A raczka-juhok angol husjuhokkal való keresztezése.

II.

A szóba hozott keresztezés alkalmával okvetlen szükséges lesz, még pedig mindjárt kezdetben, a tenyésztésanyagot törzskönyvezni. Törzskönyv nélkül, mely a multnak és a jelennek hű tükre kell, hogy legyen — a tenyésztést ellenőrizni nem vagyunk képesek; az új birtokosnak és a változó tiszteknek a törzskönyvnek kell a szükséges fölvilágosítást megadni; törzskönyvezés nélkül a kezelőnek változásával, majd mindig zavar és a legtöbb esetben hanyatlás szokott bekövetkezni, miután az „ugy mondják“, az „ugy emlékszem“ és a veszendő kalendarium jegyzetek vajmi gyarló utbaigazítók.

Komplikált, minden egyes egyéneire kiterjedő törzskönyvre — mint a milyeneket a Merinó juhászokban vezetnek — nincs szükségünk. Azt, mit följegyezni és megtudni kell, följegyezhetjük és kiolvashatjuk egy olyan törzskönyvből is, a melyet „csoportos törzskönyvnek“ akarok nevezni. Célunkat tekintve t. i. elég lesz, ha a nyáját, például három csoportra osztjuk: a gyapjuminőség és hozam, valamint a test jóság és nagyság alapján: a törzskönyvbe csak a csoportokat vezetjük be, pontos leirással kimerítően jellemezve azokat, az ösmertető jegyek és darab számmal egygyütt. (Nagyon természetes, hogy a gyapjura vagy testre rossz és csak nehezen korrigálható állapotokat — a mennyire a nyáj létszáma engedi — mindjárt kezdetben kimustrálni fogjuk.)

A törzskönyv berendezésére kiterjeszkedni most nem akarok; hanem igenis kimondom, hogy akármilyen jegyzeteket és rovatokat készítünk, azok csak úgy érnek valamit, ha föl-tárják a jelen állapotot a multtal szemben — haladást vagy hanyatlást bizonyítva — és ha az állatok le-szár-mazá-sá-ról biztos adatokat nyújtanak. Ezen, utóbb említett adatok alapján, törzskönyvvel a kézben könnyen elkerülhetjük a rokontenyésztést, mely gyakran igen sok kárt okozott már.

Kétségtelenül bizonyos, hogy a szándékolt keresztezések-nél — mint a hogy a jól számító gazda minden dolgában szokott — valamely előre meghatározott terv szerint kellene eljár-nunk. Ezen tervnek — a tenyésztés tervének — azt kellene mindenekelőtt előírni, hogy a keresztezéssel meddig men-jünk? azután előre kijelölnie kell azon eljárásokat, melyekkel a tenyésztésben különben bekövetkező zavaroknak, veszélyes hibák becsuszásának elejét vehetjük. Az elsőre nézve — hogy t. i. a keresztezéssel meddig menjünk —

nekünk nagyon nehéz feladat előre megállapodni valamiben, egyszerűen azért, mivel a raczka-juh keresztezéseit illetőleg még kevés tapasztalásunk van, utbaigazító tapasztalati adataink nincsenek! nekünk még sokat kell megfigyelni, kísérleteket kell tennünk, hogy adatoknak jussunk birtokába. Mind ezt bizonyítja azon körülmény is, hogy a most lefolyt kölozsvári első tenyészállatkiállítás alkalmával — miként már említém — erdélyi tenyésztők által vásárolt angol kosok között (számszerint 14 darab) négyféle fajtát találunk: 7 drb Cotswold, 4 drb Oxfordshiredown, 2 drb Hampshiredown és 2 drb Southdown; tehát 7 darab rövid szőrű down juh és 7 darab hosszú gyapjas! — Ha jól értesültem, mind a 14 darab raczka nyájokban fog dolgozni!

Németországi gazdatársainknak már könnyebb a sorsuk; becsés adatokkal rendelkeznek az angol husjuhok és a merinok keresztezéseit illetőleg.

Legyen szabad egy ez ügyre vonatkozó érdekes közleményét a „Zeitung für Schafzucht und Woll-Production“-nak itt ösmertetni. Az egésznek eszmemenete és az egyes megjegyzések utalnak mintegy arra, a mire nekünk is ügyelni és súlyt fektetni kell.

„Az 1883-ki hamburgi nemzetközi gazdasági kiállítás alkalmával a bemutatott Southdown kosok nagy feltűnést keltettek; sok elkelt belőlük, melyekkel azután Németország különböző vidékein keresztezések eszközöltettek. A keresztezésekkel azonban nemsokára fölhaltak, miután az utódok nem voltak elég nehezek és a gyapjuhozam csekély volt. Ugyancsak azon időben Oxfordshiredown*) kosokkal is kereszteztek, valamint később Hampshiredownokkal még pedig kedvezőbb eredménnyel: mind a kétféle keresztezés termékei nagyobbak, nehezebbek, gyapjában gazdagabbak lettek, úgy szintén erőteljesebb szervezettel bírtak és a takarmányban kevésbé válogatók voltak. Pár év óta Shropshire**) kosokkal is kereszteztek.

Hogy az épen most megnevezett három fajta közül (Oxfordshiredown, Hampshiredown, Shropshiredown) merinó juhokkal való keresztezésre melyik a legalkalmasabb, hogy melyiknek kellene előnyt adni — határozott indokolással alig lehet megmondani; é részben valóban a kedvteléstől és előítéllettől függ az elhatározás. E három fajtával Angolországban majd mindenütt találkozunk, — a déli vidékeken azonban legtöbb helyt Southdownokat tenyésztenek. Németországban a három megnevezett fajta félvér keresztezéseit majd nem egy formán jól sikerültek: a Hampshire félvérűek különösen könnyebb — laza — talajjal bíró vidékeken, tehát gyengébb legelők mellett. Megjegyzendő, hogy az idej száraz nyarat a félvérűek valamennyien jobban kihúzták, semmint a tiszta merinók.

*) Cotswold és Hampshire keresztezés eredménye.

**) Igen jól sikerült és konstansá vált terméke Southdown és Leicester keresztezésnek.

A durva gyapjas országos juhoktól*) Leicester-kosok után esett keresztezettek mindenütt jól sikerülnek: úgy gyapjura, mint a testre feltűnő sokat nyertek.

A merinókra a Leicester vérnek szintén igen jó hatása van; különösen ott észlelhető ez, a hol a Leicester-kosok csak egyszer lettek rábocsájtva. Az így kapott utódok gyors fejlődésűek, a gyapju hosszú és fényes és a takarmányt jól értékesítik. Ezen Leicester félvér juhok Hampshire kosokkal párosítva, minden tekintetben jeles utódokat hoznak létre: gyorsabb fejlődésűek, a gyapju termés dúsabb és a gyapju jobb — semmint hogy ha a Hampshire vagy Oxfordshire vért, Leicester vérnek előre ment bekeverése nélkül használnók. A Leicesteriek épen úgy mint a Cotswoldak (hosszu gyapjas, fehér arcú juhok) durva gyapjas országos juhok keresztezésére kiválóan igen alkalmasoknak bizonyultak.

Egy időben igen szokásban volt a tenyésztők egy részét angol kosokkal keresztezni félvér báránnyal, melyek ezután föl hizlalva eladták; a tapasztalt és számító tenyésztők legnagyobb része ezzel az eljárással már föl hagyott, miután nem fizeti ki magát. Ellenkezőleg ugyanazok a tenyésztők most az egész nyáját, fokozatosan $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$ és $\frac{7}{8}$ **) vérré át keresztezik, nagyon gondos kiválasztással. Az, hogy valjon $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ vagy $\frac{7}{8}$ vérré alakítsák a nyáj, a körülményektől és a tenyésztőtől függ. Ha az át keresztezés a kívánt vérré megtörtént, akkor félvér kosok tovább nem használtatnak, hanem vagy a saját tenyésztésű jól sikerült, egyenlő vérkeverékű kosokkal történik a hágtatás, vagy pedig hasonló nyájából vásárolnak kosokat — a rokontenyésztés elkerülése végett. Az így tenyésztett törzsek megtartják jellegüket — föltéve, hogy a kiválasztás folytonosan gondos és cél tudatos volt. Hasonló tenyész eljárásnak köszönik életüket az Oxfordshiredownok és a Shropshire-ok. Ha netalán vérujításra lenne szükség akkor ujjolag a telivér angol koshoz folyamodunk. A telivér kosok folytonos használatával az egész nyáját majdnem telivérre változtatnók át ($\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{7}{8}$, $\frac{15}{16}$, $\frac{31}{32}$, $\frac{63}{64}$ -ed vér és így tovább, míg a közönségesből alig egy parányi maradna hátra, Dr. Sz. A.) a mi a viszonyaink között helytelen lenne és ezért nem szabadna megtörténnie.“

*) A német országos juhok közép nagy testűek — 40—50 klgamm élősúly, 16 cm. hosszú, kissé hullámos, durva posztó vagy sima kelmék készítésére alkalmas gyapjut termelnek. A bunda — mint a merinoknál — csak egyféle gyapjuszálakból áll; raczkáknál a bunda elegyes és a gyapjuban a hosszú szálak tulajdonképpen szőrszálak — velőállománnyal bírók.

Dr. Sz. A.

**) A közönséges anya és telivér angol kóستól származó bárány angol félvér bárány — $\frac{1}{2}$ —, ha ezt a bárányt később ismét telivér angol kóssal hágtatom, az eredmény három negyed angol véreű lesz — $\frac{3}{4}$ —, ennek újból angol telivér-kóssal való párosítása hétnyolcad angol vért ad — $\frac{7}{8}$ — stb.

Dr. Sz. A.

A lényegében most ösmertetett közlemények minden pontja érdekes, hasznos tudnivalókat sorol elő; az utolsó pedig különösen figyelemre méltó, a szóban levő keresztezéseket illetőleg.

A német gazdák, mint láttuk, merinó nyájaikat fokozatosan $\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{7}{8}$ -ad angol vérré át keresztezik! Az a kérdés, hogy megtehetjük-e ezt mi is a raczka-juhokkal? Egyes helyeken — különösen kedvező takarmány viszonyok, biztos piac stbik mellett — talán igen; általában véve azonban — nem lenne helyes!!

Nekünk, a legtöbb helyt, a félvér is sok lenne. — Hogy tényleg meddig kell és szabad az át keresztezéssel menni, az mindenütt az adott körülményektől és ezek mellett a tenyésztőtől függ. Épen erre a kérdésre vonatkozólag kell tapasztalatot szerezni — még pedig sokat, miután alig vagyunk az a. b. c-nél.

Folytonos figyelemmel kell kísérni a keresztezés eredményét: azt, hogy miként, hogyan változik a testalkat, a gyapju, a hizékonyság, tejelőképesség; az egészségi viszonyok hogyan alakulnak és mennyire csökken az edzettség stb. Mind ezen kérdésekre, a beállítandó törzskönyvek 10—20 év múlva már nagyon hasznos felvilágosításokat fognak adni.

A mi a tenyésztés kivételét, annak praktikumát illeti — arról bővebben szólni egy újság cikk keretében, nem lehet.

A keresztezésre szánt tenyészanyag kiválasztása és összeválasztása egyike a legfontosabb teendőknél. Irányadó a kitűzött cél kell, hogy legyen. Mentől jobb a kiválasztott tenyészanyag, annál gyorsabb a haladás.

A tenyészállatok megjegyzése szintén jól elintézendő dolog — és pedig mindjárt kezdetben, mert különben később aligha eligazodhatunk. Ugy hiszem, a fülbe való bemetszésekkel eszközölt számozás a legegyszerűbb.

A hol két vagy több kóssal kezdődik a keresztezés, ott az anyákat legalább két külön csoportba kell osztani; így mintegy két családot alkotunk, a melyeket — a rokontenyésztés elkerülésére — külön tartani, külön megjegyezni lesz szükséges. A hol pedig csak egy kos dolgozik, jó lesz szintén két csoportot alakítani az anyákból, hogy az utódok legalább anyáról ne kerüljenek rokonságba.

A félvérekből — egyelőre — egy kis törzs nyáját alakítani, igen jó lesz; különösen ott, a hol kétséges valjon kerül-e pénz újból telivér kosok vételére.

Mindenütt, a hol a takarmányviszonyok — legalább egyelőre — nem változnak, nem javíthatók, okvetlenül szükséges lesz a nyáj létszámát apasztani. A „miért“ annyira egyszerű, hogy a kezdetben elmondottak után az indoklás elmaradhat. —

Dr. Szentkirályi Akos.

Hogyan készül a Stájer-sajt?

Egy üstöt tele töltünk lefőlözött aludt tejjel s gyenge tűz fölött annyi ideig melegítjük, míg a tej össze nem megy, azaz meg nem túró sodik. Midőn észre vesszük, hogy a túró

megszilárdul és a savó forni kezd, az üstöt elvesszük a tűztől és egész tartalmát beleöntjük egy e célra készített vászonzsákba.

Hogy a turóból a főlegesen vizrészeket, azaz savót eltávolítsuk, a zsákot szorosan bekötjük és a savó kicsorogtatása végett valamely szellős helyen fölakasztjuk s 12 órán át függni hagyjuk; ezen idő elteltével levesszük s a turót a zsákból kiöntvén, egy tiszta edényben apróra szétmorzsoljuk.

A mint látjuk, az eddigi eljárás teljesen megegyez a közönséges tehénturó készítésének módjával. Azonban ezt a tehénturót Erdélyben nem mindenütt, itt nálunk a székelyföldön pedig egyáltalában nem készítik s konyhacélokra nem alkalmazzák, mert e helyett általánosan a juhturó használata van elterjedve. E körülmény indított engem arra, hogy a tehénturónak a készítmódját leírjam; különben elég lett volna csupán ennyit mondani: a stájer-sajt tehénturóból készül.

E kitérés után folytassuk a stájer sajt készítésének leírását.

Az apróra szétmorzolt turót egy 12—14 fok meleg szobába visszük (ha e célra külön helyiséggel nem rendelkezünk) és 4—5 napig ott hagyjuk.

Ezen idő elteltével a most már kissé megereszkedett turót jól meggyurjuk, mi közben hozzá egy kevés só és köménymagot adunk. Az így elkészült turót most fenekükön kilyuggatott s tiszta lenruhával kibélelt hordócskákba rakjuk, jól lenyomkodjuk, tiszta lenruhával fölülről is befödjük, erre egy megfelelő fa-födővel elzárjuk s egy darab kövel lenyomtatjuk.

A bödönöket vagy hordócskákat ekkor hűvös helyre állítjuk s 5—6 nap mulva megforgatjuk oly képpen, hogy az edény feneké helyett most a fődő essék alul. Gondunk legyen reá, hogy a helyiség, hol e bödönöket tartjuk, ne csupán hűvös, hanem egyuttal száraz és szellős is legyen.

4—5 hét mulva a turó megérik és „stájer-sajt“ név alatt részben kereskedésbe vitetik, részben pedig a háztartásban elfogyasztatik.

Ily „stájer sajt“ Magyarország Dunán-tuli részében majd minden gazda házánál készül, a hol csak pár tehenet tartanak; hogy hazánk egyéb vidékén készítik-e? nincs róla tudomásom.

Erdélyi Károly.

KÖNYVISMERTETÉSEK.

Gazdasági Káté. A növénytermelés és állattenyésztés legfontosabb szabályai kérdések és feleletekben. Teisserenc de Bort, volt francia földművelési minister munkája után összeállították: Sporzon Pál és Ébner Nándor Magyar-Óvárt 1882. 16° 160 lap. Ára 80 kr.

Ezen czim alatt jelent meg egy hasznos gazdasági munka, mely különösen gazdái osztályunk azon részének óhajt szakértelmes felvilágosítással, tanács és utmutatással szolgálni, mely azt még leginkább nélkülözi: a kis gazdáknak s ezek fiainak s hasonlóképen azoknak is, kik ezen osztálylyal legközvetlenebbül érintkeznek, a néptanítóknak, hogy ők az ezen könyvecskeben lerakott elvek alapján legyenek és lehessenek a nép fiainak

tanítói mezőgazdasági foglalkozásukban is. A könyvecske világos kérdések és feleletekben tárgyalja a növények életfeltételeit, a talaj tulajdonságait, a talaj megművelését s javításait, a trágyázást; majd egyenkint szól a takarmány, kapás és kalászos növények termesztéséről s a vetésforgásról s a rétek gondozása és öntözéséről. Szintén felkarolja a gazdasági zöldségtermelést s a gyümölcsfatermelést s kiterjeszti figyelmét a gazdaságra hasznos és káros állapotokra is. Az állattenyésztési részben szól a ló, szarvasmarha, juh és sertés tenyésztése s haszonvételi módjairól, a fajta javításáról s végre rövidre fogva az állatok egészségben tartásáról s betegségükben a legfontosabb teendőkről. Ezekből látható, hogy a munka érinti a gazdasági műveletek összességét s szerzőikkel együtt mi is óhajtjuk, hogy a „Gazdasági Káté“ nálunk is oly elterjedést találjon, minőt talált más országokban. Az osztrák földművelési ministerium a német mellett lefordíttatta e munkát olasz és cseh nyelvekre, az érdeemes szerzők pedig hazai gazdasági viszonyainkhoz alkalmazva adták ki. A néptanítóknak kiosztásra s a nép között való terjesztésre e munka melegen ajánlható, hogy általa a gazdasági szakértelmesség áldásait kis gazdáink is élvezhessék.

V. S.

„A szakszerű szőlőművelés“. Irta: Zabolai Károly. Nyomatott Sziládi Lajosnál Kecskeméten, 1882. Boli ára 60 kr.

A 93 lapra terjedő munkácska felöleli minden ágát a szőlőművelésnek, habár nem azon egymásutánnal, a mint annak tulajdonkép történnie kellett volna. Kezdi például a szőlőmetszésről, szól tovább a megtermékenyülésről, a javított metszésről, a szálvesszőművelésről, az ugar csapról, az anyafa nyári kezelés módjáról, csemegezőlő műveléséről, bujtás, szőlőültetés, szőlőoltás, zöld oltás, a csemege szőlő téli eltartásáról. Ezen kívül elmondja, hogyan termelhetni ákácza szőlőkorokat s hogyan kell beállítani és kezelni egy ákác-iskolát. Leirja Gyürki Antal borászati szaktanár lugas-rendszerét. Ez után a 74—86 lapokon föl sorolja író azt a 160-féle jeles csemege szőlőfajt, melyek már a kassai Mathiász-féle katalogusokból előtűnk régen ismeretesek; ismertetve a) a fekete muscat fajokat; b) fehér muscat fajokat; c) vörös muscat fajokat; d) a Chasselas fajok régiebb, új és legújabb változványait; e) a Chasselas fajok rokon változványait, továbbá a muscat s más híres fajokból eredt angol és francia változványokat és végül a falok befuttatására igen alkalmas amerikai fajokat. S legvégül, három levélre terjedő utószavában értekezik arról, miszerint figyelmünket minden áron a csemegefajok termelésére fordítsuk.

Nem bocsátkozunk részletesebb ismertetésbe, nem boncolgatjuk a különböző tételek eredetiségét s ennek ellenkező voltát, valamint azt se kutatjuk, hogy miért iparkodik szerző annyira eltörpíteni a különben eddig megjelent s teljesen kielégítő pár szőlőszeti munka becsét egy igen gyakran fölemlegetett által?

Jól esett azonban olvasnunk e műben olyan dolgokról, a miket másokban nem igen találhatni meg, különösen a megtermékenyülés czimű fejezetben.

Szóval: úgy véljük, hogy a szerző munkácskájával hasznos szolgálatot tett szőlőszetünk mezején s mondhatjuk, hogy azon ügytársaink is hasznos dolgot fognak teljesíteni, kik e művecskét elolvasásra méltatják.

Egy pár dolgon azonban ne botránkozzanak meg olvasóink! A többi közt különösen ne azon, hogy abban a jelzettem Mathiász-féle szőlők nevei — rövidke magyarázatokkal együtt — szó szerint bennfoglalják, a nélkül, hogy azok közül, az egy Mathiász magoncán kívül, csak egyetlen egy is meg lenne említve, hogy hol létezik s így honnan kaphatni meg?! Miután tudjuk azt, hogy a csak pár évvel ezelőtt a földkerekségén páratlan kassai csemege-szőlő-iskola, oh fájdalom! nincs többé! De meg aztán azt is tudnunk kell, hogy ma már a hozzá jutás is vajmi nehézségekbe ütközik.

Valóban óhajtnók tudni: hol találhatók ma már egy együtt e fajok, a mint azokat Zabolai ur oly szépen szóról-szóra kiírta a Mathiász 1878-dik évi cathalogusából, — hogy azokat adandó alkalommal — érés idején megtekinthetnők? Igen melegen érdeklődvén az illetén szerü, lelki élvezetet nyújtó dolgok iránt.

A mű irálya könnyü, mondhatni népszerű s kellemes olvasmánnyal szolgál szőlőszettel foglalkozó ügytársainknak. A ki pedig meg is szerzi, az egyszersmind oly jeles szőlőfajok névsora birtokába jut, melynek értéke össze sem mérhető avval a csekély 60 krral, melyet érette ad.

Szentgyörgyi Lajos.

Jegyzéknapló gazdák számára 1883. szerkeszti Wagner László, XI évfolyam, Budapest. Legrády testvéreknél, ára 1 frt 80 kr.

E csinos kiállítású zsebnaptár (a szokásos kalendariumi adatokon kívül) többnyire táblázatba foglalva nyújtja az állattenyésztés, növénytermelés, trágya, munkaviszonyok, gazdasági iparágak és épületek legszükségesebb tudnivalóit, mit a különböző egyéb adatok összefoglalása s végre a tulajdonképeni jegyzék-napló — minden nap számára fél oldal — követ. Ez utóbbinak gyakorlatisága felett a nézetek eltérők, mi e tekintetben Hirschmann bécsi naptárának beosztását inkább kedveljük, mely megfelelő számú üres lapot ad a kelet feltüntetése nélkül és így szabad tetszés szerint használható. Sokaljuk továbbá az előttünk fekvő naptárban a hirdetések is, melyek a könyvecske vaskosságához lényegesen járulva, a zsebben hordás kényelmességét csökkentik.

Egyleti mozgalmak.

Választmányi ülés 1882. november hó 6-án.

Tartatott alelnök Szabó József elnöklété alatt, jelen voltak: Báró Jósika Sámuel alelnök, Tauffer Ferencz, Filep István, Dr. Réthy Mór, Sárosy Pál, Szentgyörgyi József, Girsik János, Gróf Bethlen Gergely, Molnár Sándor, egyleti ügyvéd és Gamauf Vilmos, egyleti titkár.

217. Az october 2-án tartott ülés jegyzőkönyve felolvastatván — a mainak hitelesítésére: Girsik János, Filep István és Tauffer Ferencz tagtársak kéretnek fel.

218. Armand Cazenave tudatja, hogy közelebből a magyar és erdélyrészi borászati viszonyok tanulmányozására egy bordeauxi nagykereskedővel utnak indul és a borászati kormány-biztos urhoz ajánló levelet kér — az ajánló levél készségeggel ki fog adatni s a kormánybiztos ur figyelme már előlegesen is a két utazóra felhivatni. Választmány egyszersmint felkéri Cazenave urat, hogy Triestből Fiuméba is látogasson el, miután ennek tarifái úgy a hazai vasuti, mint a tengeri összeköttetésre nagyon olcsók. Az ideérkezés alkalmával a szükséges utbaigazitások megadására első sorban Paget János, Báró Apor Károly, Zeyk József tagtársak és az erdélyi pincze-egylet kéretnek fel.

219. Egyleti ügyvéd jelentése a Kolozsvár városától vásárolt nagy-utcza 46¹/₂ □ öl ingatlan átruházása tárgyában — az illető okmányok levéltárra helyeztetvén, a csakis készpénzkiadásait felszámított ügyvéd urnak 5 frt köszönettel utalványozva lett.

220. Gróf Széchényi Pál 1267/eln. sz. a. tudatja, hogy Ő Felsege őt földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministerré kinevezni kegyeskedett és egyletünk támogatását kéri — egyletünk részéről a legmelegebben fog üdvözöltetni, egyszersmint távozott elődéhez, a nagyérdemü Báró Kemény Gábor ur ő exjához tiszteletteljes bucsúirat intéztetni.

221. Ministerium 40,048. sz. alatt a bécsi marhavásár ügyében nov. 13-án tartandó szállítási enquêtere egyletünknek egy kijelendő tagját meghívja — első sorban Sigmond Dezső tagtárs kéretik fel, kit, ha talán akadályozva lenne, az egyleti titkár fog helyettesíteni.

222. Ministerium 45,361. sz. a. tudatja, hogy Romániában a marhavász kitért — lapokban közöltetvén, tudomásul szolgál.

223. Kolozsvári kereskedelmi- és iparkamara 2496. sz. a. egyletünket a tutajozás érdekében tartandó értekezletre hív meg — egyleti képviselőül alelnök Szabó József kéretik fel.

224. Első erdélyi bank a brassói közraktárak megnyitására értesít — tudomásul szolgál.

225. Ampelographiai bizottság tudatja, hogy a nagy-utcza szőlőben a fajok tisztázása Dr. Wolf Gyula ur szives közreműködésével fogantatba vétetett és hogy az e hó 4-én tartott phylloxeravizsgálat egy gyökéren gyanus csomósodásokat talált — Dr. Wolf Gyulának önzetlen fáradozásáért köszönet fog mondatni, a phylloxeragyanu miatt pedig a metszések lekerült vesszők a titkári hivatal ellenőrzése mellett elégettetni, a további eljárás pedig a tavasszal ismétlendő tüzetesebb vizsgálat eredményétől függővé tétetni.

227. Titkár az egyleti szállás ügyében előterjesztést tén — az elnökség felhatalmaztatott, hogy a háztulajdonos urral hosszabb időre szóló szerződést köthessen.

228. Titkár indokolt előterjesztésben a télen át megejtendő tejvizsgálatok költségeire engedélyt kér — a felmerülhető költségek 40 frt erejéig ezennel megszavaztatnak.

Hitelesítik:
Filep István,
Girsik János,
Tauffer Ferencz.

Szabó József,
egyleti alelnök,
Gamauf Vilmos,
egyleti titkár.

EGYVELEG.

— November havi meteorologiai észlelesek. A kolos-monostori állomás észleleteiből közöljük az october havi összevont adatokat, u. m. légnyomás (tengerszinre redukálva) középátlagá 761.3, legmagasabb november hó 4-én 768.9, legkisebb november hó 17 és 18-án 748.0 millimeter, középhőmérséklet C° 4.9; legmagasabb november hó 27-én 15.0, legkisebb november hó 23-án — 6.2. A párányomás átlaga 4.9 millimeter, a légnedvesség százalékának átlaga 80%. A napontai 3-szori észlelésnél előfordult: szélesend 3 szor, szél 87-szer, ugyanis északi szél 17-szer, északkeleti szél 4-szer, keleti szél 24-szer, délkeleti szél — ször, déli szél — szer, délnyugoti szél 1-szer, nyugoti szél 34-szer és északnyugoti szél 7-szer. A csapadékos napok száma tett 9-et, hó volt 2, jég —, égháboru — napon, összesen 23.0 millimeter csapadék volt e hónapban, legtöbb 30-án, azaz 10.7 millimeter.

A budapesti központi időjelző állomás jóslatai közül, — melyek az erdélyi gazd. egyesület bel-monostorutczai irodájánál láthatók — november hóban egészen teljesült 73%, részben teljesült 14% és nem teljesült 13%.

— Felhívás hazánk bortermelőihez! Az országos gazdasági egylettől nyert megbízás folytán van szerencsém ezennel felhívni hazánk bortermelőit, hogy a magyar borkivitelnek szervezését célzó — országos borászati szövetséget — megalakításához minél nagyobb számmal hozzájárulni és december 17-én délelőtt 10 órakor Budapesten a köztelek tanácskozási termében megtartandó alakuló ülésre személyesen, vagy hegyvidékenkénti kiküldöttek által megjelenni sziveskedjenek. — Az alakuló ülés elé a szervezkedés könnyítése végett az országos gazdasági egyesület borászati szakosztálya által kidolgozott előleges alapszabály-tervezet fog terjesztetni, mely kellő időben a hazai kiválóbb bortermelők és szakegyesületeknek feles számban megküldetui és a napi lapokban is közzé tétetni fog.

Budapesten, 1882. november 30-án.

Gróf Keglevich István,

az orsz. gazd. egyesület borászati szakosztályának elnöke.

— A méhészeti vándortanitók nevelése tárgyában a földmívelési miniszter a következő intézkedéseket tette. A méhészeti vándortanítás szervezése céljából a földmívelési miniszter a vallás- és közoktatásügyi miniszterrel egyetértőleg az országot hat területre osztotta, oly elhatározással, hogy azok mindenikében egy vándortanító alkalmaztassék. A vándortanítók fizetésének költségeit a két miniszterium tárczája egyenlő arányban viselendő. A területek beosztása következő: I. kerület, 8 Duna-Tisza közti megye; II. kerület, 10 Dunántuli megye; III. kerület, 12 Kárpátvidéki megye; IV. kerület, 10 felső-tiszavidéki megye; V. kerület, 8 alsó-tiszavidéki megye; VI. kerület, 15 erdélyi megye. — Az első kerületben, mint vándortanító a már mult évben kinevezett Grand Miklós (Buziás) működik. A második kerület vándortanítójává Dömötör László, az orsz. méhészeti egyesület másodalelnöke, a

harmadik kerületre pedig Valló János színészeti állami népiskolni tanító neveztetett ki.

(M. F.)

— Uj lap. A „Nemere“ székelyföldi lap megszűnik s helyette 1883. év január első napjától kezdve a „Székely Nemzet“ czímmel uj lap indul. E lap szerkesztője, a Nemere eddigi volt szerkesztője Málik József lesz. A lap megnagyobbított alakban hetenként négyszer fog megjelenni. A mutatványszám karácsonykor jelenik meg.

— Czélszerű jégtartó. A jég használata évről-évre terjed, úgy, hogy most már minden valamire való gazdának udvarán kellene lenni egy jégveremnek, melyben az egész évre való jeget tartani lehessen. A jégtartó készítésénél némely általános elvet kell figyelembe venni. Szükséges legelőször is az, hogy a jégtartó aljából mindeféle víz lehetőleg hamar eltávolittassék, továbbá, hogy alulról levegő ne hatolhasson be, felülről pedig a szellőztetés lehetőleg jó legyen. A jégnek meletget nem vezető anyaggal kell körülvétnie, mely őt a megolvadástól lehetőleg megoltalmazza. E feladatnak a szecska, polyva, vagy még inkább a fűrészpor igen jól megfelel. A jégtartó kitöltése alkalmával, a jeget szabályos darabokra kell vagdálni és ezen darabokat úgy összerakni, hogy közéjük levegő ne natolhasson. Még legokosabb a darabok összerakását hideg időben végezni s a darabok közé vizet önteni, hogy a közöttük levő hézag is jég által töltessék ki. A nagyobb jégdaraboknak összetörése a tartósság szempontjából nem ajánlatos, mert a feldarabolás által a felület növekedik, már pedig minél nagyobb felülettel érintkezik a jég a meleg levegővel, annál nagyobb mértékben olvad. Hiszen minkenti jól tudja, hogy ha valamely dézsa telefagy jéggel, mily hosszú idő szükséges annak felolvasztására, épen azért, mert nagy darab jég lehetőleg kis felületet nyújt az őt apasztó meleg levegőnek. Ily berakási mód mellett jégvermet készíteni teljesen szükségtelen, mert egy deszkabódé, melynek kettős fala közötti hézag fűrészporral van kitöltve, különösen ha hűvös, fás helyen állítatik fel, a czélnak tökéletesen megfelel, csak arra kell vigyázni, hogy ajtaját a jég berakása előtt néhány napig nyitva tartsuk, hogy így a talaj jól felfagyhasson alatta. A jég felülről is vastag fűrészpor réteggel fedesék be, a bódé tetejére pedig egy szellőztető kémény illesztendő.

(M. F.)

— A fák ültetésére legjobb idő október, november, sőt december is addig, míg erős fagyok nem járnak, mert az ilyenkor ültetett fák tavaszra, mikor a nedvaramlás megkezdődik, jó formán megerednek; tavasszal is lehet ugyan ültetni, mindaddig, míg a rügyek fakadni nem kezdenek, de ezen esetben semmiképen sem várhatunk oly erőteljes növést, mint a melyet az ősszel ültetteknel láthatni. Ha a nyár száraz, jó az új ültetésű fákat néha-néha jól megöntözni, különben az első évben nem gyökeröznek meg jól. Ha a meggyökerezett fák igen erősen nőnek s hosszú vízajtásokat képeznek, melyek meg nem erednek, termésre számítani nem lehet. Ilyenkor gyökérmetszést kell alkalmazni, hogy a fa rövid tagozatu, erős, rügyekkel borított hajtások képzésére ösztönöztessék. A gyökérmetszést

szés fogatosítása végett ássunk a fa körül, ettől 3—4 lábnyira, egy-két-három láb mélységű árkot s a gyökerek végeit vagdaljuk el, a mélybe menőket pedig egy éles ásóval messzük ketté. Ezen árokba azután háuyjuk vissza a földet, de úgy, hogy előbb jó érett levél-trágyát keverünk hozzá. A talajnak ily módon fellazítása és megjavítása az apró gyöksarjak képzését hatalmasan elő mozdítja. A gyökmetszés különösen alma- és körtetfáknál bizonyult igen jónak.

— **Értesítés.** A magyar korona területén foglalkozó gazdatisztek és erdészek segélyegyesülete által életbe léptetett állomás-közvetítő osztály — elfogad minden körébe tartozó bejelentéseket és kéri úgy a földbirtokos, mint a bérlő urakat, hogy az üresedésben lévő állomásokat az egyesületi irodának (Budapest, papnövelde-utca 6.) jelentsék be. Állási kereső tag urak szíveskedjenek beküldeni bizonzitványaik másolatát, hogy előforduló esetekben őket ajánlhassuk. E közvetítésért költség nem terheli sem a földes urat, sem a folyamodó egyesületi tagot, — mivel ezen intézménynek fő czélja az, hogy a földbirtokos és bérlő urak támogatását a tag urak javára ezen uton is kinyerje.

Krocsák G. Emil,
az egyesület ügyvezetője.

Üzleti szemle.

Gabona-árak.

Minimum és maximum: Budapest dec. 2. | Bécs dec. 2.

Buza	8-80 — 9-75 frt	9-40 — 9-95 frt
Rozs	7-00 — 7-30 frt	7-90 — 8-30 frt
Árpa, takarmány	6-40 — 6-65 frt	— — — frt
Árpa, szeszfőzésre	7-20 — 7-90 frt	— — 8-80 frt
Árpa, seres	8-40 — 9-50 frt	— — 9-80 frt
Zab	6-10 — 6-50 frt	6-35 — 6-70 frt
Törökbuza	5-75 — 5-90 frt	— — — frt

Budapesti marhavásár november 30-án. Őszes felhajtás 1507 db. nagy és 588 apró marha. Ebből eladatott 26 db. bika, 1104 db. ökör, 430 db. vágó tehén, 130 db. fejős tehén, 163 db. bival, 232 db. borju, 356 db. juh. Árak: bika darabonként 82—154 frt, ökör páronként 260—370 frt, vágó tehén páronként 145—288 frt, fejős tehén darabonként 96—225 frt, bival páronként 195—270 frt, borju darabonként 13—50 frt, bárány páronként — — frt, juh páronként — — frt. Húsárak 100 kilonként: ökörhús 53—55 frt, tehénhús 51—53 frt, borjuhús 56—84 frt, bivalhús 49 frt.

Bécsi marhavásár november 28-án. Összes felhajtás 2473 drb és pedig 1658 drb. magyar, 281 drb. lengyel és 534 drb. német fajta, melyből 2350 drb. ökör, 40 drb. tehén, 76 drb. bika és 4 db. bival. Árak 100 kilonként:

magyar hizó 54—65 $\frac{1}{2}$ frt, lengyel 57—64 frt, német 53—65 $\frac{1}{2}$ frt, tehén 49—52 frt, bika 50—62 frt, bival — — frt. Lábán darabonként 67 $\frac{1}{2}$ —220 frtot fizettek.

Kőbányai sertésvásár dec. 1-ikén. (Az első magyar sertésbizalmó és kölcsönelőgező részvénytársaság jelentése.) Kivivők e héten jelentékeny bevásárlásokat tettek és a mult héthez képest mintegy 3000 darabbal több sertés vittek ki; ezen körülmény és mivel nehéz áru keresett, okozta azt, hogy a hét elején uralkodott lanyha üzlet hét végével élénkült.

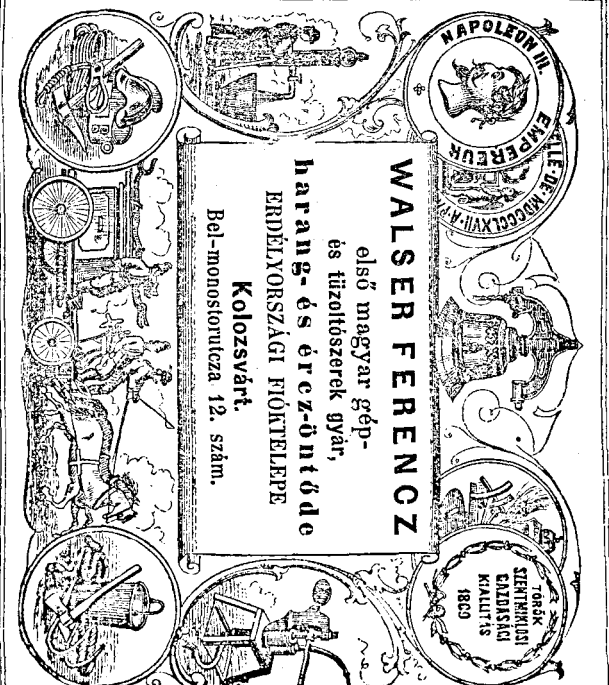
Heti átlag árak: magyar vál. áru 260—300 klgr. nehéz 59 $\frac{1}{2}$ —60 kr., 220—260 klgr. nehéz 59—59 $\frac{1}{2}$ kr., vidéki sertés 55—56 kr. Öreg 300 klgr. tuli nehéz 58 kr. Transitóban: szerbiai 53—58 krajczár, romániai 55—58 kr., tüskés 51—55 kr. tiszta klgrammonként. — Összes felhajtás: 10,260 drb; összes elhajtás 12,607 drb.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetés.

Kívánatra árlapok és költségvetések bérmentve küldetnek.

Üzlet nagyobbitás és vízművészeti kellékek tartata.

WALSZER FERENCZ
első magyar gép-
és tüzelőszerek gyár,
ERDELYORSZÁGI PÖKTELEPE
Kolozsavár.
Bel-monostornutca 12. szám.

Szerelő-műhelykútak s vízvezeték berendezésére.

Tetemesen leszállított gyári árak mellett.

PIACZI ÁRAK.

A heti vásár		Egy hectoliter						100 kilo		1 köb-	1 kilo	
helye	napja	tiszta	elegy	rozs	árpa	zab	török-	széna	szalma	köb-	marha-	
		buza	buza				buza			méter		hús
k r a j e z á r o k b a n												
Balászfalva	november	30	575	475	400	—	200	340	220	—	250	40
Bánfi-Hunyad	november	28	720	640	530	—	200	460	—	—	190	40
Besztercze	november	28	650	450	450	—	260	400	500	200	320	36
Brassó	december	1	650	480	385	305	210	380	285	270	240	40
Csík-Szereda	november	29	800	625	450	400	225	500	200	60	200	32
Deés	november	28	760	620	540	320	280	520	440	120	280	36
Déva	december	2	935	735	720	—	600	500	220	90	230	40
Erzsébetváros	december	2	675	550	—	—	—	350	360	160	250	44
Fogaras	december	1	670	—	385	—	200	380	235	75	235	42
Gyula-Fehérvár	december	2	625	500	450	—	250	350	200	100	245	46
Gyergyó-Szent-Miklós	december	2	750	—	475	450	250	475	250	50	160	32
Hátszeg	october	2	640	510	475	320	200	350	—	—	—	40
Kézdi-Vásárhely	november	30	640	560	480	320	200	420	380	100	300	36
Kolozsvár	november	30	625	—	450	—	210	395	280	200	300	44
Maros-Ludas	november	28	660	535	570	430	350	425	—	—	300	40
Maros-Vásárhely	november	30	810	660	690	580	540	530	350	180	450	40
Medgyes	november	30	585	475	375	—	200	325	155	70	250	40
Nagy-Enyed	november	30	575	475	375	—	250	325	380	180	280	40
Nagy-Szeben	december	1	620	500	440	420	220	420	160	100	350	44-46
Nagy-Várad	november	28	620	580	525	330	230	400	450	240	340	48
Szegvár	november	30	680	450	400	—	220	370	170	110	180	44
Sepsi-Szent-György	december	4	660	600	460	320	200	360	300	130	250	36
Szamosujvár	december	4	610	460	490	—	205	400	250	80	300	40
Szász-Régen	november	30	600	435	460	310	240	370	360	160	290	36
Szász-Sebes	november	30	775	650	500	—	250	350	180	120	240	44
Szászváros	december	2	750	610	530	—	230	330	200	70	210	36
Székely-Udvarhely	november	28	700	500	500	—	250	400	230	30	250	40
Szilágy-Somlyó	december	1	665	565	505	—	195	390	240	150	300	40
Teke	november	27	550	400	425	—	175	350	200	40	300	36
Torda	november	25	625	450	450	325	220	350	100	15	250	44

Az „Erdélyi Gazda“ hirdetési díjtáblája az 1882-ik évre.

Árszabály tér szerint		s z e r i h i r d e t é s n é l b é l y e g g e l e g y ü t t																			
		1	1-3	1-6	1-12	1-18	1-26	1-30	1-36	1-40	1-52										
		frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr		
1 ⁶ / ₁₆ oldal	teljes ára	7	30	20	90	36	80	68	60	100	40	127	20	149	—	170	80	192	60	225	60
	25% elengedés	5	55	15	90	28	05	52	35	76	65	97	20	114	—	130	80	147	60	173	10
8 ¹ / ₁₆ oldal	teljes ára	4	30	10	90	19	80	36	60	53	40	67	20	79	—	90	80	102	60	120	60
	25% elengedés	3	30	8	40	15	30	28	35	41	40	52	20	61	50	70	80	80	10	94	35
4 ¹ / ₁₆ oldal	teljes ára	3	30	6	90	10	80	20	60	29	40	37	20	44	—	50	80	67	60	68	60
	25% elengedés	2	55	5	40	8	55	16	35	23	40	29	70	35	25	40	80	46	35	55	35
2 ¹ / ₁₆ oldal	teljes ára	2	30	3	90	6	80	12	60	17	40	22	20	27	—	30	80	35	60	42	60
	25% elengedés	1	80	3	15	5	55	11	35	14	40	18	45	22	50	25	80	29	85	35	85
1 ¹ / ₁₆ oldal	teljes ára	1	30	2	90	4	80	8	60	11	40	15	20	18	—	20	80	24	60	29	60
	25% elengedés	1	05	2	40	4	05	7	35	9	90	13	20	15	75	10	30	21	60	26	10

Mellékletek 100 darabonként 1 forint 50 krajával számíttatnak.

A hirdetés szövegét a t. megrendelők minden külön díj nélkül tetszés szerint akárhányszor változtathatják.

Egyletünk t. tagjai és la. unk. t. előfizetői 25% vagyis egy negyedrészt

engedményben részesülnek, ha hirdetésük beküldésekor tagsági vagy előfizetői minőségükre hivatkoznak.

Nyomatott Gámán János örökösainél, közép-utca Minorita-épület.